

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszi lapja

Alapította: Ferencz Lajos

XI. évfolyam 1. (112.) szám

2007. április

Kinek a szekere?

„... a második világháború után, a kommunista hatalomátvétellel zökken ki a magyar történelem saját, mondjuk úgy, normális kerékvágásából. Az 1989-1990-es rendszerváltozással a történelmi idő visszatért a maga rendjébe.” Ezt írta dolgozatában a miniszterelnök. Az MSZP kongresszusán ki is egészítette gondolatát: „a rendszerváltást a magyar progresszió egyik legnemesebb eredményének tekintjük.”

Igen: a második világháború után valóban kizökent a magyar történelem. Kizökent az úrikaszinók és az ingyenkonyhák, az operabálok és a tuberkulózis normális, turulmadaras-csendőrtollasszidótörvényes kerékvágásából, beletévelyedett átmenetileg a létbiztonság, a szerény, de megbízható anyagi és kulturális emelkedés paternalista világába – piha! –, majd a magyar progresszió legnemesebb eredményeként megtért „a maga rendjébe”, ahol az aranyozott vécek tulajdonosától a kukából lakmározó telefonfülke-lakóig mindenki megtalálja számítását.

Nem vagyok még annyira szenilis, hogy burzsoá politikuson elveket vagy mértékletesebb történelemhamisítást kérjek számon. Inkább az foglalkoztat: mire jó ez, mi a célja, melyek a várható következményei?

A „reformok” politikai vetülete

A „reform” szóval pontosan az ellenkezőjét, az egykori reformok leépítését jelöli a neo- vagy szocioliberális zsargon. A tőkés országok megszabadulnak a „jóléti államtól”, amely annak idején a szovjet befolyás és a belső társadalmi feszültségek elhárítását szolgálta, de ma már csak útjában áll a nemzetközi versenyképességnek; kormányunk pedig csatlakozik a globális leépítéshez a Brüsszelben jóváhagyott „konvergencia-programmal”, amelynek megvalósulása

esetén kedvezőbb befektetési és piaci lehetőségeket kínálhatunk a multiknak.

A jelenlegi kormány *jórészt baloldali szavazatokkal, nem utolsósorban a kommunistákéval jutott hatalomra.* (Inkább a szociálliberálisok üljenek a nyakunkra, mint Viktorék – így gondoltuk.) Ma, a megszorítások kellős közepén, tanácstalanok vagyunk. A társadalom többsége ugyan megérti, hogy muszáj bestopponni az öklömnyi lyukakat a költségvetés zokniján, csak az a kérdés, ki fizesse a költségeket. (Persze, az sem érdektelen, hogy honnan vannak a lyukak – de ez már messzire vezetne.) A kormány megpróbálta bevonni a multikat és a hazai finánciókét a közteherviselésbe, szinte könyörgött nekik. Egyetlen fricskával odébbpöckölték. Istenem, milyen kőszívűek! Mit volt mit tenni: a kormány, milliárdos tagjainak együttérző sóhajai közepette, a tömegek megsarcólása mellett döntött.

Tegyük fel, hogy az adott körülmények között elkerülhetetlenek a kellemtelen változtatások: akkor sem fogadható el a *mód*, ahogyan a „reformokat” végrehajtják, és a közvéleménynek feltálatják. Vegyük például az egészségügyet. Könnyű volt a paternalista pártállamnak: a vállalatok az ő tulajdonában voltak, befizették a járulékot, és az egészségügy valahogy működött. Nem a legjobban, de működött. Most? A magántőke vagy fizeti a járulékot, vagy nem, az állam pedig hiába prédikál az adómorálról, nincs még feltalálva, hogyan lesz a prédikációból adóbefizetés. Alighanem elsősorban ezért képtelen a költségvetés az egészségügyet finanszírozni. A miniszter persze nem hivatkozhat erre, inkább azt nyilatkozza úton-útfélen, hogy kevesebb kórházi ágygal, kisebb személyzettel, közbosszantó vizitdíjjal és felduzzadt papírmunkával mekkorát fog majd javulni a betegellátás. – De hát ki szereti, ha hülyének nézik?

Eltemettük Ferencz Lajost

Január 31-én kísértük utolsó útjára drága barátunkat és elvtársunkat, Ferencz Lajost, a Marx Károly Társaság ügyvezető titkárát, a „Dialektika” alapítóját és főszerkesztőjét. Hamvainál Társaságunk elnöke, Rozsnyai Ervin mondott gyászbeszédet. (A gyászbeszéd szövege a 2. oldalon)

A konvergencia-program szociális és szervezeti otrombaságaival a kormány maga alatt vágja a fát. Balról kicsúszik alóla a bázis, amely számra ugyan nem túl jelentős, de választáskor nélkülözhetetlen. Jobbról, ahol árpádsávval zökkennek vissza normális kerékvágásába a hazát, a magyar progresszió legnemesebb szellemében akasztófával kecsgetetik miniszterelnökünket.

Gáz van, hölgyeim és uraim!

Mozaikszemek

Nincsenek információim a politikai alkukról, nincs bejárásom a kulisszák mögé. A tények szerzőt mozaikszemeiből próbálom összerakni a képet.

Itt van például Sipos József. Beinvitálta egy újságíró-hölgyismerőset az MSZP választmányi ülésére, amely ugyan zárt ülés volt, de történetesen nyitva álltak az ajtók, sehol egy ajtónál-

lő, aki ellenőrizte volna a belépni szándékozók jogosultságát; a hölgy pedig magnót vitt be, amit bizonyára mindig magával hurcol a táskájában, hiszen honnan is tudhatta volna előre, hogy aznap egy bizalmas zárt ülés tanúja lesz. Hogy szót szóba ne öltsek: azon az ülésen Szekeres Imre világosan célzott rá, hogy lazítani kell a szövetséget az SZDSZ-szel, és közeledni az MDF-hez. (Szekeres – tudják, az a jóember, aki rehabilitáltatta a Köztársasági Elnök Úrral kisbarnaki Farkas nyilastábornokot. Magától szalad az ember nyelvére a közhelyes kérdés: kinek a szekere? Kéi is tulajdonképpen az a szekér?)

Nem sokkal ezután a miniszterelnök mint lehetséges partnerről beszélt az MDF-ről. Szembetűnő volt a közeledés a két párt között, Boross Péter utalt is rá egy tv-interjújában. Szavaiból úgy éreztem, jóindulatúan vállon veregeti Gyurcsányt. És mintha pedzette volna a közeledés feltételeit is: sok sérelem érte a magyar középosztályt, ezek bizony jóvátételre szorulnak.

Mintegy fonalként fűzi össze a szétzört tényeket, hogy az MSZP kongresszusán Gyurcsány minden korábbit felülmúlóan kádározott, kommunizált (eleresztve a füle mellett Horn figyelmeztetését), és kereken kijelentette: „el kell távolodnunk attól, amit a Köztársaság téri székház a maga múltjával együtt takar és jellemez.” Át is tette pártelnöki hivatalát a Köztársaság térről máshová, és nem mulasztott el ünnepélyesen megemlékezni a kommunizmus áldozatairól. Ez a kommunistaelenes hangnem és magatartás, amellyel már kora ifjúságomban, a múlt század harmincas-negyvenes éveiben, életre szóló, bár meghittnek nem mondható ismeretséget köthettem, emlékezetembe idézi, hogy Hruscsov és Gorbacsov általában olyankor lobogtattak meg efféle témákat, amikor szorult helyzetben voltak.

Még két apróság. 1. Miért vonzódik az önmagát demokrataként, sőt baloldalliként prezentáló miniszterelnök Bethlen Istvánhoz? A nagybirtokos-politikus gróf, aki úgy-ahogy átmeszelte a darutollas pogromvilág vérfojtos homlokzatát, szintén demokrata volt és baloldali? Vagy inkább előkészíti nevével a „jobbra át”-ot az MDF felé? (Boross Péter egyébként adottságai szerint bizvást lehetne Bethlen István utódja egy új Horthy mellett.) – 2. A kizárt Sipos Józsefet visszavette a pártba az MSZP kongresszusa. Gratulálok! Lehetséges,

hogy a „kiszivárogtatással” nem is bakot lőtt, hanem üzenetet közvetített?

Mi készül Hunniában?

Az állandó feszültség, amelyet nemzeti színűre mázolt hatalmi célokból Viktorék szítanak, nagyon kínos gazdasági üzemzavarokat okozhat. (Sőt, máris okoz.) Mi lesz, ha a külföldi tőke a bizonytalanság miatt odébbáll? Ha elveszítjük a magyar progresszió legnemesebb eredményeként elnyert félgymarti státuszt, amely nélkül immár lélegzeni se tudnánk? Valahogy el kell szigetelni a bajkeverőket. Kérdés, hogyan és kivel. A baloldal cafatokra szakadt (mióta a kommunisták, több évtizedes szívós erő kifejtéssel, péppé verték önmagukat). Az SZDSZ, köztünk szólva, egyre bárgyúbb, politikai vaksága már-már döbbenetes. A közvélemény? Fele-fele; sokan még a kárvallottak közül is az emberi jogokat féltik a zsidózás és a nyilas demonstrációk esetleges korlátozásától.

A „reformokat” végre kell hajtani, Brüsszel nem enged más választást. Viktorék ugyanúgy „konvergálnának”, mint Gyurcsány, ha ők lennének kormányon; de egyelőre még „dupla vagy semmit” játszanak, és esélyük lehet rá, hogy a fölheccezt árpádsávós tömeg elvégzi majd helyettük a rázósabb feladatokat. És miben bízik Gyurcsány? Abban vajon, hogy a kommunizálás jutal-

mául a magyar úri osztály pártfogásba veszi, a baloldal pedig, Viktoréktól és az árpádsávós rohamcsapatoktól fenyegetve, úgysí kénytelen lesz rá szavazni?

Ezeket a sorokat március 5-én írom. Hogy 15-én mi lesz, nem tudom. Lesz-e ellenforradalmi puccs az ellenforradalomban? Vagy későbbre halasztják? Majd elválik. Egyet azonban biztosan tudok: nehéz dolog egyszerre baloldalinak lenni és kommunizálni, Bethlen előtt tisztelegni és demokratásdit játszani, fából-vaskarika politikát művelni. Aki erre a kötéláncos mutatványra szerződik, előbb-utóbb a fasizmus szakadékában végzi.

Utóirat.

Túl vagyunk március 15.-én.

A „Népszabadság” március 16.-i számában írta Megyesi Gusztáv: „... itt van ez a tehetetlen ország az ő igen érzékeny lelkületű értelmiségével, és most már hosszú ideje nem tud mit kezdeni árpádsávval, zsidózással, szentkoronatanozással ... Ennek az országnak a legújabb kori történelmét valószínűleg P. Howard írja, ebből következően minden szereplő egyformán komikus, még véletlenül se lehet komolyan venni.”

Majdnem egyetértünk. Csak hát a rohamos nyilas előretörést nem lehet nem komolyan venni.

Rozsnyai Ervin

A Társaság elnökének gyászbeszéde Ferencz Lajos temetésén

Tisztelt gyászolók, hozzátartozók, barátok, elvtársak!

Ferencz Lajost temetjük, drága barátunkat, rá emlékezünk. Én is szeretném elmondani róla néhány személyes emlékeimet.

Amikor megismerkedtem vele, semmit sem tudtam róla. Látásból sem ismertem. Aztán egy napon a Zsigmond téren, a Marx Károly Társaság szokásos havi fórumának befejezése után, odajött hozzám egy derék, szép szál, katonás tartású ember, bemutatkozott, és se szó, se beszéd, azt mondta: adjunk ki újságot, hadd legyen lapja a Társaságnak.

Azt hittem, tréfál. Lapot – miből? És rövid idő múlva meglett a lap, a „Dialektika”. Lajos gyűjtötte a cikkeket, összeállította a laptervet, vitte a levonatot a

nyomdába, elhozta a kinyomtatott 1000 vagy 1500 példányt, hajtogatott, borítékolt, címezett, cipelte a nehéz csomagokat a postára, órákig sorbaállt; aztán nekiállt szervezni az új számot, fölhajtotta rá a pénzt, ami híja volt, azt nemegyszer a magából pótolta; hogy mi mindent végzett, fel se tudnám sorolni, át se tudom tekinteni. Hamarosan mintegy ötezer olvasótábor gyűlt a lap köré, az MKT pedig szerény taglétszámú budapesti egyesületből országos szervezetté nőtt, megtízszerezett taglétszámmal – hála a lapnak, és mindenekelőtt Lajos kimeríthetetlen munkabírásiának, fáradhatatlan szervezőmunkájának. – És amúgy mellékesen azt is megemlíteném, hogy a „Dialektika” mellett Lajos még kb. 50 hasonló formátumú lap előállításában működött közre. Mi a Társaságban mindig azt

mondtuk: mindenki pótolható, kivéve Lajost. És ma fájdalmasan kell megélnünk, hogy amit félig tréfásan mondogattunk, mennyire igaz.

Évekig dolgoztunk együtt. Sokat veszekedtünk, nemegyszer össze is kaptunk, néha elég komolyan. De amikor haragudtunk is egymásra, én a magam részéről akkor is tiszteltem Lajost azért a nem mindennapi teljesítményért, amit szemem láttára végzett a mozgalomért. Pedig ez csak szerény töredéke volt annak, amit életének évtizedei alatt teljesített.

Mi, aki együtt dolgoztunk vele, tulajdonképpen nem sokat tudtunk róla. Ritkán beszélt magáról. Annyit azért egy-egy elejtett megjegyzéséből is megértettem, hogy olyan ember ő, aki az ügyért, közös ügyünkért, az életét is kész habozás nélkül kockára tenni.

Egyszer egy szerkesztőbizottsági ülésen valahogy kevesen jöttünk össze, nem lett volna értelme hivatalos dolgokról tárgyalni. Lajos akkor, mindnyájunk számára váratlanul, beszélni kezdett sajátmagáról, a gyerekkoráról – derűsen, könnyedén, mintha egy jól sikerült kirándulásról számolt volna be. Egy más alkalommal pedig futólag megemlítette nekem, hogy írásban összefoglalta az életét a gyerekeinek: „hadd tudják, ki volt az apjuk.”

Én ezt az írását nem ismertem. Miután Lajos elment tőlünk, akkor kértem el fiától, Istvántól. Szeretnék ismertetni ebből az önéletrészből néhány részletet.

Lajos édesanyja varrónő volt. Édesapja politikai okokból a Margit körüti fegyházban raboskodott, ott is halt meg, anélkül hogy Lajos megismerhette volna. Az édesanya másodszor is férjhez ment. A nevelőapa géplakatos volt. Mint szakszervezeti főbizalmi, sztrájkot szervezett; elbocsátották, feketelistára került. Nem tudtak lakbért fizetni, kilakoltatták őket. A ferencvárosi Kiserdőtelepen róttak össze maguknak egy deszkabódét, ott laktak a telepen seregnyi más (Lajos szerint vagy ezer) hasonló sorsú családdal.

Meglehet, hogy Lajossal egyszer már gyerekkorunkban összetalálkoztunk. Említettem neki, hogy az 1930-as évek elején, a Jókai téren, egész véletlenül tanúja voltam egy tüntetésnek: hirtelen tömeg verődött össze, ki tudja, honnan; piros kendők röppentek a magasba, kórus morajlott fel: „Mun-kát, kenye-ret!” Nem tartott soká: a szomszédos Mozsár utcai rendőrőrsről csapatnyi fekete egyenruhás rendőr zúdult az utcára, kivont kardjuk lapjával vágták-csépelték az embereket, a zuhogó ütések hamar véget vetettek a

felvonulásnak. Lajos azt mondta: „Én is ott voltam a menetben, a nevelőapám mellett. Gyerek voltam, toltam a biciklimet.”

De hadd adjam át a szót neki magának, hallgassuk, hogyan ír a gyerekkoráról: „A Zita-telepi népkonyháról hoztuk az ebédet; reggelit és vacsorát a kiserdőtelepi kápolna mellett kaptunk kondérból, személyenként egy-egy merőkanál rántottlevest, hozzá egy-egy szellet rozskenyeret. Az Előljáróságon néha néha még lóhús, lókolbász vásárlására szóló utalványt is kaptunk.” „Mezítláb jártam iskolába, a Tűzoltó utcai elemibe. Egy nagy esőzés után anyám értem jött, magával hozta cúgos cipőjét, és rám adta.”

Lajos 9 éves korában elvesztette édesanyját, nagyanyja vette magához. Az elemi iskola elvégzése után polgárba ment, de a második osztályba már nem tudott beiratkozni, dolgoznia kellett a megélhetéshez. Egyébként sem volt kedve oda járni, az osztályfőnök rendszeresen csúfolta a vézna, mezítlábás gyereket.

„11 éves korom óta dolgozom, a nyugdíj megállapításakor is ettől az időtől számították az éveket. Voltam pályakarbantartó a Ferencvárosi pályaudvaron, rikancs az Ibusznál. Hajnali 4 órakor már a vonatokon árultam a hírlapokat, este pedig kint kellett lennem az utolsó vonatknál.”

„Akkoriban történt, hogy az evangélikus egyház orosházai nyaralásra toborozta a gyerekeket. Közel 1000 gyerek utazott velem együtt Orosházára. Egész éjjel utaztunk. A hajnali órákban egymás mellé állítottak bennünket az orosházai evangélikus templom oldalán. Mint kiderült: emberpiacon voltunk. Jöttek a jómódú parasztemberek, mustrálgattak minket. Megfogdosták az izmainkat, kérdéseket tettek fel, majd ki-ki magával vitte az általa kiszemelt gyerekeket. Én utoljára maradtam. A legkisebb és legvéznaabb voltam a gyerekek között.”

Azon a nyáron Lajos 12 éves volt: városi fiú létre önállóan szántott, részt vett az aratásban, cséplésben. Aztán elmúlt a nyár, hazatért Budapestre. Volt kifutó, hajnali 5-től triciklin hordta ki a tejet egy tejesüzletből, heti 5 pengőért. Volt lakatostanonc és még sok minden.

A háború alatt egy egészségügyi szakasznál szolgált, ebből az időből származik a következő jellegetes epizód. „A Soroksári úti FANTO olajtárolóval szemben ruszin munkaszolgálatosok dolgoztak. Jött a légitámadás – a futóárkot, ahová bemenekültek, tömegsírra változtatta a légiakna. 1990 után fedezték fel ezt az

Holnap történelem

Ferencz Lajos emlékének

Maholnap magam is levetkezem, miként káros szokást, az „én”-t, leszek személytelen, akár egy csepp eső, hallgatag, mint a kő, semmit sem álmódó, nem is emlékező.

Még jó is lesz talán: nem kell majd intenem magam, hogy csak lazán, ne olyan feszesen, ne rójak körre kört, töprengve, hogy hazám hová lett, hogyha volt, s lesz-e még, és mikor – nem kell csitítanom magam, hogy csak lazán, mert megpattan egy ér, aztán majd nézhetem, egy szélütött mit ér –

Hová lett, hogyha volt, hová lett, s lesz-e még? Van ok, több mint elég, kört róni kör után, keresve, merre van valami értelem, míg van egyáltalán –

A barátom halott, s lám, éppen én vagyok, aki elengedem, aki búcsút dadog – bár meglehet: nem én, ez itt valaki más, a hang is idegen, megbillen, imbolyog, pallója át nem ér végtelen vizeken –

Nem, ez nem én vagyok, én nem búcsúztatom, hiszen ugyanaz ő, mint volt, s vagyunk mi is, mi mind – mint te meg én: élet-melengető e csonttá dermedő, csikorgó végeken –

ma rejtőző remény, holnap történelem.

esetet, amelynek én szemtanúja voltam. Azt híresztelték, hogy a kommunisták követték el ezt a tömeggyilkosságot. A tények ugyan hamar kiderültek, de helyreigazítás a sajtóban nem történt.”

Talán kicsit hosszán idéztem Lajos önéletrajzából a gyerekkori jeleneteket, de csak azért, hogy világos legyen, honnan jött, és annál tisztábban álljon előttünk az a felemelkedés, amit a felszabadulás hozott Lajosnak és egész népünknek. A csóró kis profiú, a mezítlábas kisiskolás, aki a legvéznább gyerek volt az orosházai emberpiacon – ez a gyerek a felszabadulás után felsőfokú iskolákat végzett, nyelvvizsgát tett angolból felsőfokon, egyetemi előadásokat tartott, szakmai könyvet írt, tanárként vett részt a Rendőrtiszti Főiskolának és a BM Nyelviskolájának munkájában. 25 évi szolgálat után, magas beosztású főosztályként ment nyugdíjba.

A miniszterelnök azt írta a minap egy dolgozatában, hogy Magyarországon 1945-ben megszakadt a szerves fejlődés. Bizony hogy megszakadt, de mennyire megszakadt! Ha nem szakadt volna meg,

hogyan is tudott volna Lajos és a hozzá hasonló sokmillió proligyerek kiemelkedni a sárból, ahová beletaszították! Most bezzeg helyreáll a szerves fejlődés, biztosítva van a folyamatosság a régi turulos-árpádsávós Magyarországgal!

Hadd szóljak néhány szót a családról is.

A leányt, aki a felesége lett, Lajos 1945-ben, a felszabadulás évében ismer-te meg. Két gyermekük született: Zsuzsanna, aki a közelmúltban hunyt el tragikus hirtelenséggel, és István (a családban Öcsinek nevezték), aki velünk együtt gyászolja édesapját.

Én úgy láttam, leánya halálát Lajos nem tudta kiheverni – azt hiszem, nem is lehet kiheverni ilyesmit; „a munkába menekülök” – ezt mondta nekem akkor, és a szó legszorosabb értelmében agyonhajszolta magát, szinte ő maga roppantotta össze amúgyis törekeny egészségét.

Hogy mennyire szerette a gyerekeit, az kitűnik az önéletrajzból is. Büszkén írja róluk: iskolai tanulmányaikat példásan végezték, egyetemi diplomát szereztek. Mindig szeretettel beszélt unokáiról, Da-

niról, Tomiról, Pannikáról. (Néha megjegyezte: „megyek a meccsre, megnézem az unokámat.”) István feleségéről azt írja: „Györfly Zsuzsanna menyem nagy nyereménye a családnak.” – 1995 áprilisában Lajos elveszítette feleségét. Ismét idézek az önéletrajzból: „A sors összehozott házasságom előtti régi nagy szerelmemmel, aki megözvegyült. Újra beleszerettem Icába, és most vele élek élet-társaként. Úgy érzem, mind a ketten jól döntöttünk. Gyermekünk elfogadták ezt a helyzetet.”

Drága Lajos, én nem búcsúzom tőled. Nem mondom, amit ilyenkor szokás, hogy nyugodj békében. Hogyan is békélhetnél meg, akár holtodban is, azzal, amivel nem lehet, és nem is szabad megbékélnünk? A mi sorsunk a harc – hogy megbékélhessenek majd az utánunk következők, vagy az ő utánuk következők, majdani nemzedékek, amelyek a mi vonásainkat viselik majd az arcukon, a mi zászlónkat emelik magasra, és szívükben hordják a mi betilthatatlan jelképeinket.

A Vezetőség beszámolója a Marx Károly Társaság 2007. január 13-i közgyűlésén

(Rövidített szöveg)

Előadó: Rozsnyai Ervin, a Társaság elnöke

Tisztelt elvtársak! Első olyan közgyűlésünk ez, ahol nincs jelen drága elvtársunk és barátunk, Ferencz Lajos. Nehéz lesz megbirkóznunk a hiányával, teljesítenünk az általa elvégzett feladatoknak legalább egy részét. Nagyobb szükség lesz, mint bármikor, az Önök tanácsaira és aktív segítségére. Sok tehát a megbeszélnivalónk. Ezért a beszámoló csupán néhány kiragadott kérdésre és jelenségre fog szorítkozni, amelyek tevékenységünket lényegesen befolyásolják.

A szociáldemokrácia minőségi átalakulása

A második világháború után, a két világrendszer harcában, a szociáldemokrácia kulcsszerepet játszott az ún. „jóléti állam” kiépítésében, amelynek az volt a célja, hogy levezesse a társadalmi feszültségeket, a Szovjetunió és a nemzetközi munkásmozgalom megnövekedett tekintélyének ellensúlyozására bebizonyítsa, hogy a kapitalizmus szociális téren is jobb a szocializmusnak nevezett formációnál.

Az 1960-70-es években gyökeres gazdasági és politikai változások történtek.

1. Az erős profitráta-csökkenés miatt, amelynek okaira itt nincs mód kitérni, de a lényegére röviden utalni fogunk, a tőke számára elkerülhetlenné vált a termelő apparátus forradalmi megújítása. 2. A Szovjetunió belső bomlása miatt szükségtelemmé vált a „jóléti” kirakat, a munkásmozgalom meggyengülése pedig lehetővé tette a tőke számára, hogy a technikai megújulás hatalmas terheit, viszonylag csekély ellenállás mellett, a dolgozó tömegekre hárítsa.

A tőke által sikeresen végrehajtott termelőtevékenységi forradalom nyomán létrejött az *imperializmus új szakasza (a transznacionális monopolkapitalizmus)*: a termelés globális méretekben szerveződött, végletesen kielevezve a versenyharcot. Itt húzódnak a profitráta-süllyedés és a vele kapcsolatos szociális problémák gyökerei. Az összefüggések megvilágítására talán elég lesz néhány jellegzetes példa. A Škodánál az autó előállítás költségeiben az élőlakás része 6 százalékra csökkent, szemben a német és francia autógyárakkal, ahol ugyanez a költségrész 12 százalékos. Általános jelenség (a transznacionális szakasz egyik fő jellemzője),

hogy az ipari munkásság létszáma a centrumországokban a termelés bővülése esetén is megfogyatkozik. Nő a tartaléksereg: az NSZK-ban pl. a nyilvántartott munkanélküliek száma a legújabb jelentések szerint 4,5 millió, a munkaképes lakosság 10,5 százaléka; legmagasabb a keleti tartományokban, ahol eléri a 20-25 százalékos. Az arány világszerte emelkedő tendenciájú, a tőke értékesítési feltételei szempontjából a Föld lakosságának több mint fele fölösleges.

Ebben az öldöklő versenyben a tőkének nincs már olyan égető szüksége reformista védőernyőre, mint korábban volt, és a szociáldemokrácia elveszti funkcióját: kikopnak alóla addigi támaszai, a szakszervezetek, ő maga pedig feltartóztatathatatlannal átcúsúzik a neoliberalizmus balszárnyára – azaz megszűnik a munkásosztály pártjának, a munkásmozgalom részének lenni, és közönséges burzoá párttá alakul.

A baloldal zűrzavara

A baloldal jelenleg szétszórta, szervezetlen, nem tud úrrá lenni saját ideológiai

zűrzavarán. A nemzetközi munkásmozgalom stratégiai veresége után ezt a zavart főleg a *szocialista múlt megítélése* idézi elő és tartja fenn. Ez a kérdés szembe fordítja egymással saját elvtársainkat, és útját állja annak, hogy kitörjünk elszigeteltségünkől. Alig van utánpótlásunk. Pedig tapasztalható, hogy a fiatalok között nemcsak a jobboldal és a szélsőjobb nyer tért: nő az érdeklődés a baloldali-demokratikus, sőt a marxista eszmék iránt is. Az ellenforradalmi propaganda azonban, amelynek mi magunk is jóideig a kezére játszottunk, vagy játsunk részint még ma is, meggyökerezette azt a modern boszorkányhitet, hogy a Szovjetunió és a népi demokráciák egész története a rémtörténetek sorozata, hogy egyenlőségi jel van a Szovjetunió és a náci Németország, Sztálin és Hitler, a proletárdiktatúra és a fasiszta diktatúrák között. Ez a szemeszédett hazugság ma úgyszólván *lezárja a szocializmust mint alternatívát a tömegek előtt, és megnyitja az utat a fasiszmus szociális demagógiája előtt*. A fasiszmus kiválóan alkalmas rá, hogy nacionalista irányba térítse a kapitalizmus kárvallottjainak önvédelmi ösztöneit, ki-

szolgáltassa a tömegeket a militarista terveknek és gyakorlatnak, esztelen rasszista tombolássá alakítsa a kilátástalanság dühét és tehetetlenségét.

Nagyjából ezekben a körülményekben rejlenek ma a *fasiszmus gyökerei*. Ez az elméletileg bizonyítható és a mindennapos tapasztalattal igazolható tény átvezet a *népfront* témájához.

A népfront szükségessége

Ma, amikor az imperializmus általános támadása és a fasiszmus nemzetközi újjáéledése mindennapjaink részévé lett, múlhatatlanul szükség lenne minden antifasiszta, imperialista-ellenes, háborúellenes erő, csoport, személy összefogására a baloldaltól a burzsoázia erre hajlandó elemeiig.

A népfront nem azt jelenti, hogy ideológiailag, elméleti kérdésekben alkalmazkodunk lehetséges szövetségeseinkhez, és a liberálisok vagy anarchisták szája íze szerint fogunk beszélni és cselekedni. Nem: azt jelenti, hogy megkeressük az egyezéseket – amilyen a fasiszmus és a szociális leépítések elleni önvédelem,

vagy nemzetközileg az agresszió elleni fellépés –, és ezekben a kérdésekben akcióegységre, cselekvési egységre törekszünk. Ebből a szempontból kell mérlegelnünk az MSZP-hez való viszonyunkat is. Az MSZP burzsoá párt, jóideje már leplezetlenül az, vezetőinek és tagjainak egy-egy megnyilvánulása arcpírító és szégyenletes minden baloldali ember szemében. Másrészt *mint párt*, nem fasiszta, és elfogja a helyet Orbánék elől. Ezért segítettük győzelemre az országgyűlési választásokon. Látnunk kell persze azt is, hogy az MSZP, a szociáldemokrácia nemzetközi tendenciáinak megfelelően, feltartóztatathatatlanság csúszik jobbfelé. Nem tudhatjuk, milyen lesz holnap az arculata; és egyáltalán, milyen lesz magának az országának az arculata.

Nincs pártunk, eljátszottuk a lehetőségeinket. Nem alakítjuk az eseményeket, csak sodródunk velük. Egyet tudhatunk: marx-lenini párt nélkül nem megyünk semmire. Próbáljunk tehát legalább néhány robbanószerkezetet fölszedni arról az ideológiai aknamezőről, amely ma még a baloldal minden érdemleges cselekvését megbénítja.

Farkas Péter ismertetése szervezeti és gazdasági kérdésekről

A vezetőség beszámolója után Farkas Péter elvtárs ismertette a Társaság szervezeti és gazdasági kérdéseiről szóló jelentést, amelyet még Ferencz Lajos elvtárs készített. Taglétszámunk 2006-ban 69 fővel nőtt, közel 1500 tagot tartunk nyilván, de tagdíjat ezren sem fizettek. Tevékenységünk három fő formája: a Dialektika, a központi Fórum és a műhelymunka. Nagyon fontos a helyi tagozatok tevékenysége, melyet a vezetőség a továbbiakban fokozottan segíteni fog. Egyben a megyei vezetők segítségével pontosíta-

ni kell a tagnyilvántartást és a Dialektika terjesztési listáját a folyó évben.

A vezetőség arról is beszámolt, hogy Ferencz elvtárs áldozatkész és szerteágazó munkáját a vezetőség hét tagja között sikerült felosztani. A Marx Károly Társaság átmeneti nehézségekkel, de folytatja tevékenységét.

A közgyűlésen hozzászólt több baloldali civilszervezet képviselője. Vidéki elvtársaink munkájuk helyi sajátosságairól, a helyi politikai erőkkkel kialakított kapcsolataikról beszéltek. Többen a belpolitikai helyzetet elemezték.

A közgyűlés elfogadta a beszámolókat, majd a pénzügyi beszámolót és a 2007. évi költségtervet is. Az éves tagdíjat 2500 forintra emeltük, amit a szociálisan nehéz helyzetűeknek nem kell befizetniük. Várjuk azonban azok fokozott támogatását, akik ezt meg tudják tenni.

Újjáavasztottuk Társaságunk eddigi elnökét és alelnökét, megválasztottuk a vezetőséget, amelybe az eddigieknél több helyi tagozatvezető is bekerült. Társaságunk ügyvezető titkára Hirschler Tamás lett.

A 2007. januári Közgyűlés határozata

1. A Közgyűlés jóváhagyja a Társaság irányvonalát, és felhívja az újonnan megválasztott Vezetőséget, hogy folytassa az erőfeszítéseket a 2005-ös Közgyűlés négyponos határozatában kijelölt általános célok megvalósítására.

2. Az elméleti munkában a Vezetőség tekintse kiemelt feladatnak a fasiszmus elemzését, a fasiszmus és a kommunizmus ellenforradalmi azonosításának leleplezését, a szocialista múlt védelmét a rászórt rágalmakkal szemben.

3. A gyakorlati munkában a Vezetőség tekintse kiemelt feladatnak a fasiszmus és a szociális leépítések elleni közös harcot minden hasonló törekvésű szervezettel és személlyel. Az összefogás előmozdítására kezdeményezzen rendszeres kapcsolatot más baloldali szervezetekkel és vezetőikkel, támogassa a Társaság tagjainak munkáját az antifasiszta és globalizációkritikai szervezetekben. Vizsgálja meg, milyen lehetőségei vannak a Társaságnak a munkásság és az ifjúság megszólítására.

Előfizetési felhívás

Az Ezredvég irodalmi, művészeti és társadalomkritikai folyóirat, a művészeti baloldal egyetlen havi rendszerességgel megjelenő folyóirata.

Előfizethető a 11784009-20300027 számú OTP számlán.

Vidékre a szerkesztőség levélcímén is megrendelhető:

1431 Budapest, Pf.: 182

Előfizetés egy évre:
2880 Ft., fél évre 1440 Ft

Előfizetőinknek a folyóiratot postán küldjük ki.

Az Ezredvég Alapítvány az 1% felajánlásával is támogatható.

Adószámunk a következő: 19656874-2-41

ezredvég

Megérdemeljük-e Petőfit?

(Fekete Sándor: „... agyon akart verni a magyar nép...»” és Szabó Ervin: „Társadalmi és pártharcok a 48/49-es magyar forradalomban” c. művei alapján)

1848. március 21-i számában a *Buda-pesti Híradó*, mintegy mellékesen, megjegyezte: „...beszélük, valami poéták egyesültek azon drámának parodizálására, mit a párizsi napszámok február 23-án és 24-én játszottak el”. Erre a közlésre, amely alig pár nappal március 15-e után jelent meg, amikor még kellő távlat sem volt a történet tárgylagos megítélésére – erre a kis melléfogásra szót se lenne érdemes vesztegetni, ha *egy évvel később*, az esemény évfordulóján, nem írná hasonló modorban *maga Kossuth* a feleségének: „Hogy tulajdonképpen mit ünnepelnek március 15-én, midőn egy kis pesti lármánál egyéb nem történt, azt nem tudom.”

Kossuth nem szerette a márciusi ifjakat, Petőfit a legkevésbé. 1848. március 19-én kijelentette: a nemzet letiporná azokat, akik Buda-Pest lakosságát a haza urává kívánnák tenni. Vasvárit – mint Széchenyi említi *Naplójában* – Pozsonyban megfenyegette: „ki Pesten nem engedelmeskedik, függni fog.” Wesselényi is aggodalommal kísérelte a forradalmi megmozdulásokat: bár ezeket „példás mérséklet jellemzi eddig mindenfelé”, mégis megtörténhet, hogy „a szerencsétlen Nemzeti dal” engedetlenségre bátorítja a népet előljáróival szemben.

Szó mi szó, Petőfi okkal váltotta ki a felső osztályok gyanakvását és haragját. A *Pesti Hírlap* szerint „ezen hangulatra nagy befolyása volt némely megdöntetlenül kinyomtatott és a birtoikos osztály nagy elkeseredését okozó költeményeknek, melyek egyenesen a tulajdoni jog ellen vannak irányozva, s erőszakra provokálnak”. A lap elsősorban bizonyára *A mágnásokhoz* c., március 13-án írt Petőfi-versre célzott. „Állatoknak tartottátok / A népet; / Hát ha most mint állat fizet / Tinéktek? / Ha megrohan, mint vadállat / Bennetek, / S körmét, fogát véretekkel / Festi meg?” A költő még rá is duplázott erre a „provokációra”, *A királyokhoz* c. versével, melyet március 27. és 30. között írt. „Föllázítsam a kerek világot, / Föllázítsam-e ellenetek, / Hogy a dühnek Sámson-erejével / Milliónként nektek essenek? / Megkondítsam a halálharan-

got, / Hogy borzadatok hangjainál? / Bármint mond a szemtelen hízelgés, / Nincsen többé szeretett király!”

Ez bizony sok volt a nemzet akkori politikai érettségéhez képest. Széchenyi növekvő szorongással figyelte Párizs pesti visszhangjait; Kossuth, a Batthyány-kormány legradikálisabb tagja nyugtatgatta: „Nincs mit félni az izgága fiataloktól... Legfeljebb háromszáz van. Ezeket agyonveretem, csak egy szóba kerül.”

„A királyokhoz” írt versével Petőfi magára haragította a közvélemény nagy részét, népszerűsége rohamosan apadt. „Tény, hogy még a márciusi napokban is a magyar nemzet egyik kedvence voltam ... néhány hét, s íme egyike vagyok a leggyűlöltebb embereknek.” Rágalmazták őt országszerte, egy jezsuita atya a szószekekről prédikálta, hogy istentelen verseiért „lángsugarakból font ostorral” kellene őt megkorbácsolni. A költő még meg is tetézte bűneit heves kormányellenes kirohanásával a május 12-i népgyűlésen, ahol – mint ő maga számol be róla – „veszett dühömben elkiáltottam a nemzet színe előtt, hogy én e ministeriumra nem a hazát, de egy magamat, sőt a kutyámat sem bíznám”.

Mindezt tekintetbe véve, nem tűnik jó ötletnek Petőfi részéről, hogy jelöltként lépett fel a júniusi követválasztáson (ahonnan a cenzusos népképviselői törvény kirekesztette a vagyontalánokat: a zselléreket, mezőgazdasági és városi proletárokat, az iparosok túlnyomó részét). Még kevésbé dicséri a költő taktikai érzékét, hogy éppen Szabadszálláson próbálkozott, ahol ellenjelöltjének apja, Nagy Sámuel főesperes, a város „legpénzesebb embere és hitelezője” volt. Mezősi Károly, aki megírta a szégyenletes szabadszállási követválasztás krónikáját, egyebeket is elárul a főesperes úrról. Amikor Petrovics Istvánnak, Petőfi apjának „házát a Duna habjai vitték el”, s a szerencsétlenül járt öreg nagy háztelkét és maradék vagyonát „elköttyálták”, mindezt Nagy Sámuel szerezte meg. Továbbá: a követválasztási bizottság elnöke ugyanaz az aljegyző volt, aki haszonélvezőként működött közre Petrovics István tönkretételében, és a választási gyűlésben ő ad-

ta tudtul, hogy ha a nép nem veri agyon Petőfit, maga fogja saját kezével agyonlőni. Egy jegyzőkönyvi szöveg szerint „a honra nézve veszélyes”, királyellenes Petőfinek „e város kebelében megjelenés szorosan meg tiltassék”. Petőfit megvádolták, hogy „muszka spion”, ki a tótoknak akarja kiszolgáltatni az országot, „semmivel bíró” (azaz vagyontalan – ami igaz volt); Virágh főbíró pedig azt a főbenjáró bűnt olvasta a fejére, hogy „communisticus tanokat hirdet”. A választás reggeléig folyt a „virityölés” (ivászat), vasvillával hadonászó részeg tömeg ordította: „akasztófára való muszka spion, el akarja adni az országot, szaggasd szét, üsd agyon!” Petőfit elkergették, Nagy Károly győzött. – A költő barátja, Arany János, aki szülőhelyén, Szalontán lépett fel, szintén kibukott. Fekete Sándor, Petőfi életének és művének egyik legalaposabb, legkiválóbb kutatója írja: „Mucsa – nem először és nem is utoljára történelmünkben – diadalmaskodott Európa felett.”

Petőfi hiába kereste igazát: Nagy Károlyt hivatalosan is elfogadták követnek, a költő ellen pedig, aki többször is nyilvánosan és élesen támadta a kormányt, valóságos hajsza indult. „Anyagi viszonyai is megromlottak, nem utolsósorban éppen választási költségei miatt” – mondja Fekete Sándor. A költő levélben tudatja Bessel, „dicső tábornokával”: „Lovamat – könnyes szemmel teszem e vallomást –, mely oly kedves volt számomra, hiszen Ön adta azt nekem, kénytelen vagyok eladni, hogy vehessek magamnak kenyeret.”

Persze, úgy is felfoghatjuk a dolgot, hogy a költő szabadszállási kibuktatásának köszönhetjük *Az apostolt*, irodalmunknak ezt a páratlan remekét. – De azért nem fogjuk hálával övezni történelmi emlékezetünkben Nagy Sámuel főesperest.

***

Fekete Sándor fölteszi a kérdést: megérdemeljük-e Petőfit?

Sajnos, napról napra egyértelműbb a válasz.

(Összeállította *Rozsnyai Ervin*)

A Tanácsköztársaság születése

Részletek Rákosi Mátyás: „Visszaemlékezések 1892-1925” c. könyvéből
(Napvilág Kiadó, Bp., 2002.)

Hajnali fél négykor óriási lármára, ajtó-dörömbölésre, bakancsok kopogására ébredtem. Egy detektív vezetésével hat vagy nyolc népőr és rendőr tört a szobába. A detektív közölte, hogy utasítása van azonnali előállításomra, s hogy házkutatást fog tartani. A házkutatás nem hozott semmi különöset, ami a detektívet láthatóan bosszantotta, amíg a tekintete a hálószekrényemen fekvő verskötetre, Ady Endre Vér és Aranyára nem esett. Mint a sas, úgy csapott le rá. „Ez igen, mondotta, ez kell a kommunistáknak! Vér és Arany!” – s abban a tudatban adta át a segédjének, hogy legalább is egy nagyon komoly bűnjelet sikerült elcsípnie.

A Mosonyi utcai toloncházba vittek, az egyik folyosón már ott állottak sorban a letartóztatottak, legtöbbszörön a bántalmazások nyomai, véraláfutásos szemek, dagadt arcok, néhány bekötött fej. Mikor egyik ismerős elvtársat üdvözöltem, a kíséző rendőr hatalmas üvöltésbe kezdett: „Még bratyiznak! Még mosolyog! Majd elveszük a kedved!” És hadonászott az orrom előtt, de nem ütött meg. Ez a látvány aznap még néhányszor megismétlődött, a megvadult rendőrök ugráltak körülöttem, mint a kutyák a sündisznó körül, de nem nyúltak hozzám: tisztí egyenruhám megtette a várt hatást. Biermann István mellé kerültem, kicsit leverten mondta: „Ezek még kiherélnek bennünket.”

A folyosóról az első emelet egyik magánzárkájába kerültem. Hamarosan jelentkezett a kémlelőyuknál, a kukucsnál, egy letartóztatott lány, aki a folyosót takarította. Elmondta, kik vannak még a folyosón. Egyszerre távoli zaj hallatszott, kardcsörgés, puskatusok koppanása, vezényszavak, majd a zárkák reteszeinek zörgése, s rövid csend után állati üvöltések. „Üsd, az anyja istenit! Üsd a bűdös kommunistát! Nesze, bitang!” A rab lány elmondott mindent, amit látott: vacogva jelentette, hogyan verték puskatussal a megvadult rendőrök Kun Béla fejét, hogyan taposták, amikor összeesett, hogyan vitték el, amikor csurgott belőle a vér. Hallottam, amint egyre közelebb jött a nyitás zaja, ahogy egy-egy összevert kommunistát visszahoztak a földszintről, és már vit-

ték is a következőt. Aztán csend lett. Vágó Béla később elmondta, hogy közben őt verték, arcul köpték és puskatussal dögönyözték, néhány rendőrtiszt jelent meg, s azt mondták, mára elég lesz, még lesz módok benne.

A toloncházból a Gyűjtőfogházba vittek minket, ott azonnal rabruhába öltöztettek. Ezek a ruhák lehetnek már vagy tízévesek, nyirkosak voltak, egész rabnemzedékek izzadsága és bűze itatódott beléjük. Nyomták az embert, mint valami páncél, hideg is volt, akár a jégveremben.

A szociáldemokraták túlságosan ki akarták aknázni a helyzetet. Nem elégedtek meg azzal, hogy megverették a kommunistákat, de még külön odahívták ehhez az újságírókat, hogy helyszíni beszámolóik alapján a szabadon maradt kommunistáknak elmenjen a kedvük a mozgalomtól. Az újságírók, akiknek életükben először nemcsak engedélyük, de utasításuk volt rá, hogy a maga véres valóságában leírják, mit tud művelni a megvadult rendőr, éltek is az alkalommal. „Rettenetes szitkok közben az egyik rendőr puskatussal fejbe ütötte Kun Bélát. Azután tíz vagy húsz rendőr egymásután fejbe ütötte őt – írta az egyik legnagyobb bulvárlap, *Az Est*. – Arca vérben ázott, meztelen felsőtestét pirosra festette a leömlő vér. Ezután, mint ahogy a kalapáccsal a szöveget verik a falba, úgy érik egymásután az ütések jobbról, balról, a vállán, arcán, gyomrán a szájalomra méltó embert. Hiszen mégiscsak ember.”

Csakhamar kiderült, hogy a szociáldemokraták az ellenkezőjét érték el annak, amit akartak. A munkások az utcákon csoportokban hallgatták, amint felolvasta valaki a tudósítást, egymás kezéből kapkodták ki a lapot. Böhm Vilmos, a rendőrségi akció egyik értelmi szerzője, évek múlva így írta le a hatást: „Az *Est* cikke egy csapásra megváltoztatta a munkások hangulatát. A munkás-ság, mely a rendőrök brutalitását még a régi rendszer idejéből ismerte, és a rendőröket mindig gyűlölte, minden szimpátiájával Kun Béla és társai felé fordult.”

A változott közhangulat szinte azonnal szervezett tiltakozássá lett. Február 22-én a Galilei Kör már nagygyűlésen

tiltakozott a kommunisták letartóztatása és megveretése ellen. Másnap a Nagyváradi Vörös Újság fegyverbe hívta a proletariátust. A következő napon 4000 budapesti munkanélküli vasmunkás tartott tiltakozó gyűlést; tiltakoztak az aszódi repülőgépgyár munkásai és sokan mások. Március elsejére újra megjelent a Vörös Újság, a párt új vezetősége megnyitotta a bezárt párthelyiségeket.

Az atmoszféra megváltozását újszólván napok alatt a Gyűjtőfogházban is tapasztaltuk. Visszakaptuk civil ruháinkat, és az egész társaságot áthelyezték az úgynevezett kis fogházba, ahol a zárkák nem voltak lezárva, nappal össze lehetett járni. Utána már jöttek is a látogatók, megjelent az első írógép, és a párt ellentámadásába a letartóztatottak is teljes erővel bekapcsolódtak. Delegációk jöttek a gyárakból és vidékről, Kun javaslatára előadás-sorozatot is szerveztünk. (Nekem a „Fináncok és imperializmus” jutott, amit az őrség egy része is végighallgatott.) A polgári demokrácia útját kezdték még azok is járhatatlannak találni, akik egyébként nem gondoltak a proletárdiktatúrára.

Felismerve, hogy ütött a cselekvés órája, a párt március 23-ra, vasárnapra, a budapesti helyőrség részvételével hatalmas tömegtüntetést hívott össze az Országház térre. E megmozdulás döntő feladata az lett volna, hogy ha kell, fegyveresen is kiszabadítsa a Gyűjtőfogházból a kommunistákat. A letartóztatások után néhány napra Guth Antal jelentkezett, hogy négy páncélvonattal bombázni akarja Budapestet; ezt akkor természetesen nem engedték. Most azonban, amikor a fegyveres felkelés napirendre került, utasítás ment, hogy az összes páncélvonatokat helyezték készenlétbe. A tüzerezredek szintén a kezünkben voltak, a gyalogezredek zöme is készülődött. Hamarosan az egész munkásosztály a mi befolyásunk alá került.

Ilyen volt a helyzet, amikor az antant körei is működésbe léptek. Vix francia ezredes március 20-án az antantmissziók nevében új jegyzéket, pontosabban, 24 órás ultimátumot nyújtott át a kormányoknak: jelentős területek kiürítését követelte, amelyekbe Debrecen, Makó,

Békéscsaba is beleestek; szintiszta magyar területek szakadtak volna le az ország testéről. A kormány teljesen elvesztette a fejét. Még az ellenforradalmi és kommunistaellenes katonai készülődések is visszajára fordultak. Mikor Böhm Vilmos és társai belátták, hogy nem tudnak pártunk ellen egy megbízható szociáldemokrata zsoldoshadsereget összetoborozni, nyíltan hozzáfogtak a reakciós székely hadosztály megerősítéséhez. Most, amikor ennek a hadosztálynak a tisztjei meghallották, mi van a Vix-jegyzékben, közölték, hogy ők pedig nem hajlandók az új demarkációs vonalra visszavonulni.

Mi a Gyűjtőfogházban értesültünk ezekről az eseményekről. Egyre több szociáldemokrata ajánlotta fel szolgálatait a két párt között létrehozandó megegyezésre. Tudtuk, hogy a szociáldemokrata pártban többségre jutottak azok, akik belátták, hogy az eddig követett kommunistaellenes úton tovább haladni lehetetlenség. Március 21-én délelőtt megjelent a pártvezetőség megbízásából a Gyűjtőfogházban Landler Jenő, aki akkor a szociáldemokrata baloldal legbefolyásosabb tagjának számított, tájékoztatta Kun Bélát a helyzetről. Kun azt javasolta, hogy a szociáldemokrata párt küldjön ki a Gyűjtőfogházba egy delegációt, ez kössön megegyezést a kommunistákkal, és a megegyezés alapján vegyék át a hatalmat.

Úgy két óra körül megérkezett a küldöttség. Bementek Kun Béla zárkájába. Jó órát tarthatott a tanácskozás, amikor újra megjelentek a folyosón a szociáldemokrata küldöttek, s utánuk sugárzó arccal Kun Béla. „Megegyeztünk – mondotta. – még ma kikiáltjuk a proletárdiktatúrát.”

Ami a visszhangot illeti, nem volt kétséges, hogy nemcsak a munkásosztály meg a földosztást váró parasztság, de az ország megcsonkítása miatt joggal elégedetlenkedő kispolgári elemek is lelkesedéssel fogadták az eseményt. Böhm Vilmos, aki egyébként a Tanácsköztársaság létrehozását a szociáldemokrata párt öngyilkosságának tartotta, kénytelen megállapítani: „A proletárdiktatúra proklamálása nemcsak a munkáság körében keltett orkászzerű örömjongást és lelkesedést: a polgárság és a tiszték legnagyobb része is, legalább az első órákban, hallatlan lelkesedéssel fogadta az új rendszert.”

Még a megegyezés előtt Garami Ernő, a szociáldemokrata jobbszárny ve-

zetője, megállapította: „A szociáldemokrata párt a tömegekkel szemben elvesztette a befolyását és elvesztette a csatát, így nem marad más hátra, mint hogy a szociáldemokrata párt álljon félre. Vegyék át a kormányzást a kommunisták, majd az ő feltétlenül bekövetkező bukásuk után a szociáldemokrata párt még újra a tömegek élére állhat.” Végül a helyzet úgy alakult, hogy a forradalmi kormányzótanácsnak egyetlen kommu-

nista tagja volt, Kun Béla, aki a külügyi tárcát kapta. A kormányzótanács elnöke és összes többi tagjai szociáldemokraták voltak, akiknek nagy többsége két nappal előbb még lázasan készülődött a kommunisták elleni véres harcra. Olyan elvi nyilatkozat, hogy a kommunista program helyes, hogy ahhoz kívánnak csatlakozni, a szociáldemokraták részéről sem kollektívan, sem egyénenként nem hangzott el.

Miért vált szükségessé a konvergencia-program?

(Olvasói levél)

A rendszerváltás időszakát ablakon kidobott évek és milliárdok jellemzik. Új uraink tönkretették felszabadulás utáni történelmi eredményeinket, felszámolták versenyképes ágazatainkat. Megszűnt a műszeripar nagy része, az élelmiszeripari gépgyártás jelentős része, a járműiparból teljesen eltűnt az autóbusz- és a hajógyártás. Korszerűsítés helyett felszámolták a vas- és a színesfém-kohászat jelentős részét. Leépítették az építőiparban a nagyüzemi házgyártó kapacitást, szinte megszűnt a könnyűipar, az élelmiszerfeldolgozó üzemeket fokozatosan bezárják. A kutató és tervező intézetek nagy hányada is megsemmisült, és folytathatnánk tovább a magyar ipart ért veszteségek felsorolását. A világ élvonalába tartozó egykori kollektív mezőgazdaság termelése visszaesett a 60-as évek színvonalára.

A külföldi tőke által létrehozott versenyképes ágazatok nyeresége nem az ország pénzügyi mérlegét javítja, mert egyre nagyobb hányadát kiszivattyúzzák. A rendszerváltás félgymarmattá változtatta hazánkat.

A magyar gazdaság egyensúlyi zavaraiért, a kiigazító konvergencia-program szükségességéért a kapitalista rendszerváltás és végrehajtói a felelősek. Tehát minden rendszerváltó párt, így a Fidesz, az MDF és az SZDSZ politikusi is felelősséget viselnek. Nézzük a tényeket!

Először is, az állami költségvetés lakossági bevételeinek csökkenése nem függetleníthető a milliányi munkahely elvesztésétől, a tartós munkanélküliségtől, a hagyományos ipari és mezőgazdasági szerkezet szétzilálásától.

Ráadásul a tőkés vállalkozások, különösen a külföldiek, kibújnak az adózás alól, utóbbiak mindenféle adókedvezményben részesülnek. Az egykulcsos

adórendszer, ha bevezetnék, nem csupán az állami költségvetés bevételeit csökkentené tovább, hanem lehetőséget adna a gazdagok parazita szükségleteinek kielégítésére, és a szegények további elnyomorodására. A szociálisan fejlett kapitalista országokban (Ausztria, Svédország) 50%-os adókulcsok is vannak; nálunk azonban a gazdagok adóját csökkentették, ami elősegítette az ország költségvetési helyzetének romlását.

Tehát a nyílt és a lappangó munkanélküliség miatt kieső nemzeti jövedelem és bevétel, valamint a vállalati szféra alacsony adószintje és adóelkerülése együttesen vezetett a költségvetési zavarokhoz.

Az elszegényedett lakosság, a vállalatok és a költségvetési nehézségekkel küzdő állam egyaránt hiteleket vett fel. Ez vezetett az ország folyamatosan növekvő eladósodásához, amelynek nagysága ma már megközelíti a 80 milliárd eurót (1990-ben 25 milliárdot tett ki).

Ráadásul a megcsappant állami jövedelmeket egyre inkább a tőke javára osztják el. Ez vezetett a társadalombiztosítás forráshiányához, amely pl. az egészségügy válságát idézte elő. 1990-ben a GDP 6 %-át fordították hazánkban az egészségügyi ellátásra, ma csak a 4,5 %-át. Nem a vizitdíj, hanem a foglalkoztatottságnak a szocializmus építése idején elért színvonala, illetve a legfejlettebb országok foglalkoztatási szintjének elérése, továbbá a magasabb vállalkozási adók biztosíthatnák a gazdaság fejlődéséhez és a reformok végrehajtásához szükséges pénzügyi forrásokat. Az egészségügyben valóban folyamatosan szükség van a szervezet változtatására, a tudomány fejlődésének megfelelő korszerűsítésre, de a kórházi kapacitásokat a maximális szükségletre kell tervezni, éppúgy, mint az árvízvédelemnél.

Több más területen is hihetetlen károkozás és pazarlás folyt. Csak példaként említek néhányat.

A Magyar Nemzeti Bank leköszönt elnökének, Járai Zsigmondnak kártétele az alapkamat emelésével becslésem szerint 700 milliárd Ft.-tal növelte a költségvetés hiányát; Gazdag László közgazdász számítása szerint ez meghaladta a 810 milliárd forintot. Mennyi útrongálást, környezetszennyezést lehetett volna megtakarítani az átmenő kamionforgalom vasútra terelésével! Kiszámolta-e már valaki, mennyit bukott a magyar nép az M5-ös eladásából és visszavásárlásából? A kiégett sportsarnokot 5 milliárdért helyre lehetett volna állítani; ehelyett több mint 40 milliárdot fordítottak az újnak az építésére, részleteit jelenleg is törlesztjük a költségvetésből. Mennyit költöttünk a Fideszt dicsőítő Millenáris Parkra? (Csak az ajándék órákra 880 millió Ft.-ot herdáltak el, az igazgató pedig, a kormányváltás előtt egy héttel, 32 millió forint bánatpénzt és egy autót kapott.) A Nemzeti Színház áthelyezése és a négyes metró építkezésének elhalasztása mennyi plusz költséget okozott? Mennyit veszített a magyar mezőgazdaság 32 jól működő állami gazdaság eladásával?

S akkor még nem beszéltünk arról, hogy szakértők szerint a privatizáció nyomán megsemmisült termelőeszközök értéke meghaladja annak a kárnak a nagyságát, amely a második világháborúban érte országunkat!

Végül kicsit részletesebben írok egy engem különösen foglalkoztató témáról, a megújuló energiák felhasználásának elmulasztásáról, a Bős-Nagymaros vízi erőmű ügyéről.

A vízlépcső elleni harc egyértelműen politikai célokat szolgált, fel nem építése minimum kétezer milliárd forint kárt okozott, nem beszélve a Szigetköz környezetének tönkretételéről és a dunai hajózás folyamatosságának akadályozásáról. A kalkuláció a következő: a beruházásra 1989-ig 200 milliárd forintot költöttünk, ez a legalacsonyabb becsült érték. Mások szerint 500, megint mások szerint, a szlovákok kártérítési igényeit is beszámítva, 1200 milliárd forintra emelkedik ez az összeg. A Központi Statisztikai Hivatal inflációs indexeivel számolva, a legkisebb, 200 milliárd forintos említett összeg jelenlegi értéke kb. 1900 milliárd forint. Ebből azonban még hiányzik a kamatos-kamat értéke, mely további csekély 176 milliárd forintot tesz ki.

A meg nem termelt villamos energia értéke a 15 évre számítva – termelői áron – 180 milliárd forint, ez is tényleges kár. Ha fogyasztói áron kalkulálunk, már 500 milliárd forintról van szó, az ebben lévő ÁFA az állam tiszta bevétele lehetne.

A nagymarosiak hiába reménykedtek közlekedési gondjaik megoldásában. Átkelésüket a Dunán kétsávos híd biztosította volna, nem kellene Budapestig, vagy Esztergomig körbeutazniuk. A pol-

gármester szerint csak a nagymarosiaknak 1 milliárd forint kárt okozott a vízlépcső építése és bontása. (Forrás: Moldova György: *Ég a Duna*).

Korunk betegségét, a globális felmelegedést, mint tudjuk, a kőolaj-felhasználás is növeli. A vízi erőmű évente 700 000 tonna kőolajat pótolna volna, ennek értéke 62-65 milliárd forint.

Az erőmű építésének elmaradása miatt ma a Duna Bizottságnak ígért szint alatt egy méterrel van a hajózás szintje. A Duna mint kihasználható víziút jelentőségének csökkenése is sok kárt okoz az országnak. Felbecsülhetetlen a vízhiány tisztító hatása az élővilágra az Öreg Duna felső szakaszán, a Rábaközben. A vízszint süllyedése jelentős kárt okozott a mezőgazdaságnak. A szennyvíztisztítók megépítésének lelassulása miatt nőttek a környezeti károk.

Ha az eredeti szerződésnek megfelelően épült volna fel a vízerőmű, lehetővé tette volna Magyarország számára a Duna teljes vízhozamának az Öreg Dunába engedését. „A 'Duna kulcsát' a C variáns megépítésével elvesztettük” - írja Juhos László, a Reális Zöldek Klub elnöke.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a tartós pénzügyi válságért a kapitalista rendszerváltás felelős, amely a magyar nép állami formában meglévő tulajdonát elbitorolta. Felelősek az összes rendszer-váltó pártok, külföldi kenyéradóikkal együtt.

Harangozó Ferenc

Szerény javaslatok*

Igen tisztelt Pénzügyminiszter Úr!

Mélyen átérezve hazánk nehéz pénzügyi helyzetét, és különösen a költségvetés gondjait, azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok Önhöz, hogy szíveskedjék megismerkedni szerény javaslataimmal, amelyek megtételében kizárólag az ország helyzetének jobbítására irányuló szándék vezérelt.

Természetesen nem remélem, hogy az alant következő javaslatok minden pénzügyi gondot megoldanak. Nem az egész gazdaságra kiterjedő, összefüggő reformcsomagról van szó, csupán arról, hogy némely területeken talán javaslataim megvalósítása nyomán jelentősnek mondható megtakarítások, illetve jótékony forrásáthelyezések valósíthatók meg. Ezek, egy nagyívű reformcsomag részeként, bizonyára kifejtik áldásos hatásukat. Azért is érzem megalapozottnak e véleményemet, mert szerény javaslataim kompatibilisnek látszanak a készülő intézkedések eddig tudomásomra jutott elemeivel.

A folyamatban lévő reform egyik sarkalatos eleme a nyugdíjrendszer. Javaslataim megtételekor elsősorban erre szorítkozom, megjegyezve azonban, hogy e javaslatok az élet más területein is alkalmazhatók. Abból a reformközgazdászok által axiómának tekintett és a legszélesebb néprétegek által is elfo-

gadott tételből indulok ki, hogy az úgynevezett jóléti állam nemcsak a mi koraszülött jóléti államunkban fulladt ki, de a hazánknál gazdaságilag jóval fejlettebb országokban is.

A jóléti állam tehát lebontásra van ítélve. Ezt hirdetik a modern kor legkitűnőbb közgazdászai, ennek szellemében cselekszik a nemzetközi gazdasági-politikai elit, és ezt sürgeti a maga módján az országok lakosságának túlnyomó többsége is a világ civilizáltabb, humanistább felén, kis hazánkat is beleértve.

A kifulladt jóléti állam által viselt legnagyobb terhek egyike a túlfellesztett nyugdíjrendszer. Tarthatatlan és igazságtalan, hogy 3,9 millió aktív munkavállaló a jelenlegi szinten tartson el mintegy 2,5 millió nyugdíjast. A nyugdíjasok tömegét tehát csökkenteni szükséges. Ennek többféle, jól bevált módja van. A leghumánusabbak egyike: a nyugdíjkorhatár fölemelése, szerény javaslatom szerint 70 évre, a teljes nyugdíj elérésének föltétele pedig a nyugdíjjáruléknak minimum 47 éven át történő fizetése legyen. Mivel ez nem hozna azonnal kézzel fogható javulást az ország költségvetésében, elkerülhetetlennek látszik, hogy a 70. évüket be nem töltött nyugdíjasoktól haladéktalanul vonják meg a nyugellátást.

A 70 éven felüliek esetében sem tarthatók fenn a jelenlegi,

*Örömmel üdvözljük lapunk szerzői között a jeles szolnoki író, Bistey András elvtársat.

túlzottan magas nyugdíjak. A reform keretében célszerű ezeket a körülmények között megállapítandó biológiai létminimum szintjén stabilizálni. Ha a fentiekben jelzett reformintézkedések eredményesnek bizonyulnak (ami nem kétséges), gondoskodni kell célirányos továbbfejlesztésükről, természetesen lelkiismeretes hatásvizsgálatok alapján.

A továbblépés egyik lehetséges módja, hogy a munkavállalók közül 47 évi járulékfizetés után csak a súlyos mozgásképességben szenvedők kapjanak nyugdíjat, a többiek viszont jogot szerezzenek arra, hogy a települések erre kijelölt területein Önkéntes Szolidaritási Járulékot (ÖSZJ) fogadjanak el. Ezek elfogadási helyei elsősorban a templomok, imaházak bejáratai, lépcsői lehetnek. Az e helyeken történő járulékadományozás ugyanis erősítené az egyházaknak a társadalomban betöltött szerepét, és növelné presztízsüket a települések lakossága körében, ami a nép morális színvonalának emelése szempontjából korántsem közömbös.

Ez a megoldás számtalan előnnyel járna az állami költségvetés és az érdekeltek számára. A jól működő, esélyteremtő állam nem vonja ki magát a közösség és az egyén iránti felelőssége alól, hiszen megfelelő, kulturált helyről gondoskodik, ahol az ÖSZJ elfogadásra kerülhet, de például nyugdíjfizetéssel nem avatkozik be fölöslegesen, a rosszemlékű pártállamra emlékeztető paternalista módon, az állampolgárok életébe. Sokkal inkább versenyhelyzetet teremt az ÖSZJ-t elfogadók között: aki tehetségesebbnek, rátermettebbnek bizonyul, az nagyobb mér-

tékben részesül az ÖSZJ-ből. A járulékot elfogadók természetesen nem lennének sikerre predesztinálva, de nem is volnának a lehetőségektől elzárva: boldogulásuk egyedül önmagukon, öngondoskodási képességükön és szorgalmukon múlna.

Ez a reformlépés, azon túl, hogy (mint már említettem) jelentősen könnyítene az állami költségvetés terhein, növelné a társadalmi kohéziót, az összetartozás tudatát az ÖSZJ-t adók és elfogadók között. Az adományozók átélhetnék a jótétemény örömét, ami morális szempontból túlbecsülhetetlen, az elfogadók pedig éreznék, hogy a társadalom nem hagyja őket magukra, a magánszférában is érvényesül a nyomasztó állami közreműködéstől mentes, igazi szolidaritás. Az elfogadók természetesen kötelesek lennének a kapott járulékról számlát adni, amelynek összesítése nyomán az adományozók adójuk bizonyos százalékát leírhatnák, az elfogadók pedig a másolatok alapján személyi jövedelemadó-bevallást nyújtanának be. Az Adóhivatal példás büntetést szabna ki azon elfogadókra, akik a számlaadást elmulasztják, és ezzel megkárosítják a róluk humanusan gondoskodó közösséget.

Igen tisztelt Pénzügyminiszter Úr! Amennyiben vázlatosan előadott javaslataimat figyelemre méltatja, kész örömmel vállalkozom hasonló javaslatok megtételére az élet más területein is, különös tekintettel az állampolgárok igazságérzetére, a közös és a közmorál további erősítésére.

Mély tisztelettel

Bistey András

Nyilasvilág Magyarországon, 2007.

2006. december 29., este 9 óra, Budapest, József Attila-lakótelep. A fiatalember hazafelé tart. Már messziről látja, hogy két bődorzseki férfi ácsorog a ház középső bejáratánál. (Olyan kinézetre egyáltalán nem vicces emberek, meséli utóbb.) Amikor elhalad mellettük, rájuk pillant. Jé, mennyire emlékeztek az egyikük valakire, fut át az agyán.

Várj csak egy kicsit, szól utána az egyik bődorzseki. Nemcsak hasonlít, döbben rá a fiú, és megpróbál bemenekülni a lépcsőházba. Azok ketten utánanyomulnak, rövid üldözés kezdődik a négyemeletes házban. A fiú torka szakadtából kiabál segítségért, futtában dörömböl az ajtókon is. Semmilyen válasz nem érkezik.

A két bődorzseki hamar utoléri. Higgadtan beszélnek. Higgadtan ütnek az arcába. Amikor a fiú szemüvege leesik a földre, az egyik bődorzseki készségesen felemeli és visszaadja. Higgadtan hangsúlyozzák, hogy ez csupán könnyű testi sértés lesz. Ők ketten vannak, a fiú egyedül, esélytelen tehát, hogy később bármit rájuk bizonyítson. A fiú ekkor előkapja a telefonját, beüti a 107-et. Amikor fölveszik, kétségbeesetten beleüvölti: Segítséget kérek, mert vernek. A címet is azonnal megnevezi, mire az ügyeletes kapcsolja a kerületi kapitányságot. Amíg a fiú arra vár, hogy a kétsaroknyira lévő rendőrség is eljusson segélykérő hívása, a bődorzsekisek tovább lökdösik, ütik,

fenyegetik: Miért szaglászol? Nem vagy te újságíró, csak egy kis zsidó! (A fiút később rendőrök világosítják fel arról, hogy a telefonját nagy valószínűséggel azért nem vették el tőle, mert az a jog szerint rablásnak is minősülhetett volna.)

Már felreped a szemöldöke, az arca mindenütt fáj, amikor kinéz a lépcsőházba a lakó, akinek az ajtaja előtt zajlik a csetepaté. (A fiú többször becsengetett, bezörgetett hozzá is.) Ütnek! Kérem, hívja a rendőrséget, kiáltja neki a fiú. Csinalják máshol, menjenek innen, mondja rá a lakó, és indulatosan bevágja a bejárati ajtaján lévő kémlelőablakot. A fiatalember másodszor is felhívja a rendőrséget - öt perc telhetett el közben -, újra bejelenti, hogy verik, ezen a bődorzsekisek már csak mosolyognak. A fiú ekkor azt mondja: oké, leszedekek mindent a blogomról, és nem mondok semmit a rendőröknek. Jól van, mégiscsak értelmes vagy, nyugtázza az egyik bődorzseki, majd távoznak.

A fiú felrohan a negyedikre, a lakásába, jeget tesz a felrepedt szájára, szemöldökére, megnyugtatja a barátnőjét, telefonál az édesanyjának. Ekkor csöngetnek. Rendőrszolgák állnak az ajtóban. A fiatalember ránéz a telefonjára, tizenöt perc telt el a második hívása óta. (A kerületi rendőrök szerint alig öt percre riasztották őket.) A tényállás felvétele után a járőrök kihívják a mentőket. Amíg a fiú rájuk vá-

rakozik, bekapcsolja a számítógépét, és gyorsan kitöröl néhány bejegyzést a blogjáról. Az esetkocsi húsz perc múlva érkezik meg, addigra befut a fiú édesanyja is.

A mentőorvos megtapogatja a fiút, majd személyes döntésére bízta, be akar-e menni a kórházba. A fiú akar. Ott látletet vesznek. Mintha profik centizték volna ki a verését, éppen nyolc napon belül gyógyulok a sérülései. (Hivatalból csak súlyosabb esetben indít eljárást a rendőrség.)

A fiú anyja még aznap éjjel háromoldalas panaszt diktál le a kerületi rendőrkapitányságon. Másnapra az is kiderül, hogy a két bődorzseki este héttől várta a fiút a ház előtt. Előkerültek szemtanúk is: a lakótelepről sokan látták ugyanis őket ott ácsorogni.

Fura, nem is rájuk, inkább magamra vagyok mérges, amiért nem gondolkodtam előre, nem hittem el, hogy ilyesmi történhet velem - mondja Balás Márk. - Ha már belemásztam, illett volna végigcsinálnom. Ezerszer végigrágtam azt is, gyáva vagyok-e, hogy nem ütöttem vissza. De egyrészt félttem, hogy kiprovokállok vele egy nagyobb verést, elvégre akkor ők már szintén csak visszautóztak volna. Másrészt nem is tudom, hogy mennyire tudok verekedni. Hiszen még soha nem próbáltam.

Forrás: <http://www.nol.hu/cikk/430447/>

Gyengül a dollár világpénz-szerepe

A nemzetközi fizetések rendjének megingásától retteg a pénzvilág. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) is figyelmeztet: hosszabb távon tarthatatlan az Egyesült Államok nemzetközi kereskedelmi és pénzügyi hiánya. Az elmúlt években ugyanis minden földrajzi térség, még Afrika is a világ legnagyobb tőkés országának túlfogyasztását, azaz importtöbbletét és hitelfelvételeit finanszírozta. Ez nem mehet sokáig. Az amerikai értékpapírok, köztük az állampapírok eddigi legnagyobb vásárlói, Japán és Kína is azon gondolkodik, hogy szabad-e ilyen mértékben támogatni az Egyesült Államokat; ugyanis *a dollár értékvesztésétől, követeléseik elértéktelenedésétől tartanak*. (Hiszen a dollár már értékének egyharmadát elvesztette az euróval szemben az elmúlt két-három évben!) Ráadásul szabad pénzeszközeik (egyenként évi 100 milliárd dollár) már nem elégségesek az amerikai óriás évi 6-700 milliárd dolláros hiányának finanszírozására, a lyukak betömésére. Paradox módon a magas olajár segítette. 2005-2006-ban az arab olajországok váltak az USA legfontosabb hitelezőivé.

Világméretben egyelőre nincs szó földindulásról, bár a dollár nemzetközi tartalékvaluta szerepe határozottan visszaszorult az elmúlt évtizedek során. Míg negyedszázada a súlya 80 % körül volt, ma már csak 50-60%-os. A második helyen álló euró 18-20%-ot képvisel, az utána következő jen és font csupán 2-3%-ot.

A dollár iránti bizalom megingásának vannak egyéb megnyilvánulásai is. Például Irán terve vette egy olyan olajtőzsde alapítását, ahol az üzleteket már nem dollárban, hanem euróban kötnék. Az USA – kimondatlanul – valójában elsősorban ezért haragszik Iránra!

Más országok is lépéseket tettek a dollárral szemben. Azon bizonyára senki sem csodálkozik, hogy Belarusz megpróbálta mellőzni a dollárt nemzetközi kereskedelmi szerződéseiben. Az azonban talán meglepő, hogy az Egyesült Államok fejlett szomszédja és szövetségese, Kanada

nemzetközi tartalékaiban az euró aránya ma már némileg meghaladja a dollárt!

A latin-amerikai baloldali tendenciák a nagy északi hatalomtól és annak pénzétől, a dollártól való függetlenedési törekvésben is megnyilvánulnak. Kirchner korábbi argentin és Hugo Chávez venezuelai elnök már évekkal ezelőtt közös térségi pénz (a „bono del sur”) szükségességéről tárgyalt. 2006. februárjában Carlos Menem jelenlegi argentin és Fernando Enrique Cardoso brazil elnök megállapodott, hogy tanulmányozni fogják az európai közös pénz bevezetésének tapasztalatait. Az argentin és a brazil gazdasági miniszter pedig legutóbb arról döntött, hogy a két ország 15 milliárd dollárt kitevő kereskedelmi forgalmát dollár helyett pesóban, illetve reálban fogják elszámolni. Egyben egy közös pénz és közös bank (Dél Bankja) megalapítását kezdeményezték (az öt rendes, öt társtul és egy megfigyelői státusszal rendelkező latin-amerikai országot tömörítő) MERCOSUR gazdasági térségben. Támadást indítottak a Nemzetközi Valutaalap diktátumai ellen. *Guido Mantega* brazil miniszter szó szerint ezt mondta: „tagorszájként

kötelességeink vannak, de jogokat is szeretnénk.” Mindez éles fordulat az ezredfordulóhoz képest, amikor a regionális pénzügyi válság nyomán több latin-amerikai országban a nemzeti pénznem megszüntetése és a dollár mindennapi fizetőeszközként való bevezetése merült fel.

Az említett példák csak repedések, előjelek. A tektonikus mozgások váratlanul, hirtelen szoktak bekövetkezni. A keynesiánus Lesley Thurow, „A kapitalizmus jövője” c. nagyjelentőségű könyvében, már a kilencvenes évek közepén figyelmeztetett az USA fizetési gondjaira és a dollár lehetséges elértéktelenedésére. Valóban, s erre ma már az IMF is utal, *az Egyesült Államok csak a gyenge dollár segítségével tudja csökkenteni kereskedelmi hiányát, és egyben így tudja elértéktelentíteni dollárban számon tartott adósságait*. Thurow professzor szavaival élve: „a kérdés nem az, hogy bekövetkezik-e a földrengés. Be fog következni. Az egyetlen kérdés, hogy mikor, s ha bekövetkezik, egyetlen nagy válságban, vagy kevesebb veszteséggel járó kisebb megrázkódtatások sorozatában nyilvánul-e meg.”

Farkas Péter

Egyre több a szegény Amerikában

Harminckét éve nem volt ilyen magas a súlyos szegénységben élő amerikaiak aránya, mint most – írja a *Népszabadságban* Horváth Gábor, a lap washingtoni tudósítója. – A 2005-ös hivatalos felmérés szerint az Egyesült Államokban 37 millióan élnek a hivatalos szegénységi küszöb alatt, s ezen belül 43 százalék, mintegy 16 millió a súlyosan szegény. A nagyon szegények száma 2001 és 2005 között 26 százalékkal nőtt. Az ebbe a kategóriába tartozók egyharmada gyermek, kétharmada nő. Bár a súlyosan szegények között a fehérek vannak többségben (10,3 millió), a népességben belüli arányokat figyelembe véve a feketéknek háromszor, a spanyol anyanyelvűeknek kétszer nagyobb az esélyük, hogy ebbe a kategóriába kerüljenek. A mintegy 600

ezres, többségében fekete lakosú Washingtonban, az USA fővárosában, az össznépesség 10,8 százaléka számít súlyosan szegénynek.

A 2001-ben bekövetkezett, alig néhány hónapos gazdasági visszaesés után az Egyesült Államokban *folymatosan nő a munka hatékonysága*. Az ebből származó jövedelem-növekedés azonban elsősorban *a cégek nyereségében és a menedzserek prémiumában mutatkozik meg, az alkalmazottak fizetése távolról sem követi a javuló gazdasági mutatókat*. Egy 23 éve folyamatosan készített tudományos jövedelem-felmérés szerint az Egyesült Államok – Mexikó és Oroszország után – nemzeti össztermékének legkisebb részét költi a szegénység elleni programokra.

A MARX KÁROLY TÁRSASÁG KÖZLEMÉNYEI

**Megkezdtük a tagnévsornak és a Dialektika terjesztési címlistájának pontosítását. Kérjük tagjainkat és olvasóinkat, hogy segítsék ezt a munkát, jelezzék a pontatlanságokat és a változásokat. A tagozatvezetőket felkérjük, hogy június végéig ellenőrizzék a tagsági és a lapterjesztési listákat. Az észrevételeket Társaságunk ügyvezető titkára, Hirschler Tamás, a thirschler@t-email.hu vagy a 1115 Budapest, Etele út 36/A címen várja.*

**Februári központi vitafórumunkon* Simor András, az Ezredvég főszerkesztője tartott előadást Latin-Amerika és a bolíviai forradalom címmel. Az előadásban nagy hangsúlyt kapott a baloldali, haladó kormányok együttműködése, kapcsolatuk a szocialista Kubával.

**Márciusi fórumunkat* a Baloldali Alternatíva Egyesülettel és a Május Elseje Társasággal együtt rendeztük. Harsányi Iván és Krausz Tamás történészek a szociáldemokrácia 21. századi szerepéről tartottak előadást. A tanácskozás résztvevői hangsúlyozták, hogy a szociáldemokrácia a neoliberalizmus felvállalásával a tőke nyílt kiszolgálójává vált, s tevékenységével a jobboldali szélsőségeket erősíti. A rendezvényen 60-an voltak jelen.

**Felhívjuk tagjaink figyelmét*, hogy a központi fórumokat minden hónap harmadik péntekén 16 órakor tartjuk a Zsigmond téren. Költségeink csökkentése érdekében külön értesítést egyelőre nem küldünk. *Április 20-i vitanapon Artner Annamária tart bevezető előadást, A kapitalizmus mint a legpazarlóbb társadalmi rendszer címmel.* Minden érdeklődőt várunk!

**A marxista gyökerű civilszervezetek* március 20-án megbeszélést tartottak együttműködésük lehetséges módjairól.

**E-mail-es címmel rendelkező tagjaink* újra kapják a szinte mindennap megjelenő MKT tájékoztatót, melyben fontos friss hírek és elemzések találhatóak. Aki még nem kapja, jelezze igényét az mbyenyik@freemail.hu címen.

**A kommunista pártok és munkásmozgalmi internetes honlapok* módszeres figyelését megkezdtük. A napi tájékoztatóban és esetenként a Dialektikában az eddigieknél gyakrabban fogjuk ismertetni a fontosabb eseményeket és dokumentumokat.

**Az MKT vezetőségének következő ülését* április 14-én tartjuk.

**Május 1-én a Városligetben*, a szokott helyen, a baloldali civilszervezetek sorában lesz az MKT pultja. Mindenkit szeretettel várunk!

Olvasóinkhoz

Ferencz Lajos elvtárs elvesztése fennakadást okozott Társaságunk lapjának, a Dialektikának megjelenítésében is. *Olvasóink elnézését és megértését kérjük!*

Most újult erővel fogtunk hozzá a 2007. évi 1. szám elkészítéséhez. Nem rejthetjük azonban véka alá, hogy félelmeink is vannak. Nem tudjuk, hogy mennyire vagyunk képesek pótolni Ferencz Lajos szervezőerejét, mely a Dialektika kiadásának anyagi feltételeit és terjesztését biztosította.

Ezért olvasóink segítségét kérjük. A Marx Károly Társaság – a szociálisan rászorulóknak kivételével – csak azoknak tudja a lapot biztosítani, akik befizetik a tagdíjat, illetve a nem tag

olvasóinknak csak akkor, ha évi minimum 1500 forinttal, önköltségi áron támogatják a kiadást és a postázást. Mindez szükségessé teszi a *terjesztési lista pontosítását*, amiben ugyancsak olvasóink, elsősorban a tagozatvezetők segítségét kérjük. *A postaköltségeket is csökkenteni sze-*

retménk. Olvasóink ez irányú javaslataira is számítunk.

A szerkesztőség nevében azt tudjuk ígérni, hogy továbbra is sok olyan érdekes információt és elemzést fogunk találni olvasóink a Dialektikában, amely másutt nem olvasható.

A Dialektika Szerkesztőbizottsága

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaks lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke
1067 Bp. Eötvös u. 2. **Tel:** 342-1068
Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság
OTP számlasz.: 11711041-20859590

Nytsz.: 75/763/1997
Internet: <http://dialektika.extra.hu>
Felelős szerkesztő: dr. Rozsnyai Ervin
Nyomás: Vasas-Köz Kft. Budapest